

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Primair Onderwijs
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
24091026

Bijlagen
1

Datum 17 april 2020

Betreft De overstap van primair naar voortgezet onderwijs in 2020

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief wijs ik u graag op de mogelijkheden die scholen hebben om de overstap die de basisschoolleerlingen in groep 8 van schooljaar 2019/2020 maken naar het voortgezet onderwijs, zo soepel mogelijk te laten verlopen. Dit naar aanleiding van het besluit om vanwege de coronamaatregelen de eindtoets in het primair onderwijs in 2020 te laten vervallen. Deze brief is gericht aan alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs en is in goed overleg met de PO-Raad en VO-raad tot stand gekomen.

De uitdaging voor de overgang po-vo in 2020

Het wegvallen van de eindtoets, waardoor het initiële schooladvies direct het definitieve schooladvies is geworden, betekent dat leerlingen dit schooljaar geen kans hebben op bijstelling van het schooladvies. Dit geldt ook voor scholen voor speciaal onderwijs en speciale scholen voor basisonderwijs, waar de eindtoets dit jaar voor het eerst afgenomen zou worden. Het schooladvies van de po-school is net als in andere jaren leidend bij de toelating van een leerling in het voortgezet onderwijs. De eindtoets fungeert daarbij normaalgesproken als objectief tweede gegeven. Vorig schooljaar (2018-2019) heeft een heroverweging, bij een eindtoetsadvies dat hoger was dan het schooladvies, bij bijna 10 procent van het totaal aantal leerlingen geleid tot een bijstelling van het schooladvies (ca. 16.000 leerlingen).¹ Het kan dan zowel gaan om leerlingen voor wie de school op voorhand al ruimte zag voor bijstelling van het schooladvies als de eindtoets daartoe aanleiding zou geven als om leerlingen die initieel mogelijk een te laag schooladvies hebben gehad, waarvan het eindtoetsresultaat positief had kunnen verrassen. Onderzoek heeft uitgewezen dat het de meeste leerlingen van wie het schooladvies naar boven wordt bijgesteld, lukt om dat niveau in het vo ook vast te houden.^{2,3}

¹ In deze brief wordt gesproken over een 'hoger' of 'lager' niveau. Daarmee wordt aangesloten bij het alledaagse spraakgebruik. Hiermee wordt niet bedoeld dat een 'hoger' niveau *beter* is. Waar het op aankomt, is dat leerlingen in het vo onderwijs moeten kunnen volgen op de manier en het niveau dat past bij hun capaciteiten, talenten, leerstijlen en interesses.

² Inspectie van het Onderwijs (2019). De Staat van het Onderwijs 2017-2018. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

³ Oomens, Scholten & Luyten, (2019). Evaluatie Wet Eindtoetsing PO. Eindrapportage. Utrecht: Oberon.

Het vraagt daarom extra inzet van zowel po-scholen als vo-scholen, om ervoor te zorgen dat leerlingen starten in een brugklas die op een niveau die recht doet aan hun capaciteiten en mogelijkheden. Wat u hiervoor kunt doen, is hieronder toegelicht.

Intensivering overdracht po-vo: benut de beschikbare informatie goed

Tussen de meeste po- en vo-scholen vindt al een warme overdracht plaats, in aanvulling op het onderwijskundig rapport. Ik moedig dat van harte aan en vraag u dit jaar hieraan nog meer aandacht te besteden. Uiteraard is dat in deze tijden, waarin we elkaar niet fysiek kunnen ontmoeten en er veel zaken zijn die onze aandacht vragen, ingewikkelder dan anders. Daar heb ik alle begrip voor. Het voeren van startgesprekken met (een deel van de) leerlingen en ouders, samen met de informatie die de vo-school heeft ontvangen in het Onderwijskundig Rapport kan goed helpen om tijdig in te spelen op eventuele (extra) ondersteuningsbehoeften.

Maar er is meer nodig. Soms heeft een leerling sinds het schooladvies nog grote sprongen gemaakt, was er het vermoeden dat de eindtoets ontwikkeling bij de leerling zou bevestigen, of zijn er afspraken gemaakt met de leerling en met ouders over bijstelling van het schooladvies. Ik heb hierover de nodige signalen gekregen van po-scholen en ouders. Ik vind het belangrijk dat po-scholen alsnog de mogelijkheid krijgen en benutten om die informatie te delen met de vo-school. Po-scholen zijn niet verplicht dit te doen, maar ik wil u hiertoe oproepen, omdat dat dit voor bepaalde leerlingen zeer wenselijk kan zijn. Om u daarbij te ondersteunen, hebben de PO-Raad, VO-raad en Ouders & Onderwijs een formulier ontwikkeld, dit kan via de Overstapservice Onderwijs worden toegevoegd aan het Onderwijskundig Rapport. U kunt het formulier vinden als bijlage bij deze brief of downloaden op de website van bovengenoemde partijen. Op dit formulier kunnen po-scholen aangeven of zij nog ruimte hadden gezien voor bijstelling van het advies, bijvoorbeeld gezien recente ontwikkelingen van de leerling. Tevens kan op het formulier een plaatsingsadvies ingevuld worden. Ik wil daarbij benadrukken dat ik er waarde aan hecht dat leerlingen kansen krijgen, dat vraagt om een ambitieuze kijk op het kind.

Ruimhartige toelating en kansrijke plaatsing in het vo

Het is belangrijk dat leerlingen wanneer zij in het vo starten onderwijs volgen op een plek die past bij hun capaciteiten en mogelijkheden, of dit nu een homogene of een brede (heterogene) brugklas is. Hoe langer onderwijs op een bepaald niveau wordt gevolgd, hoe moeilijker het is om nog van niveau te wisselen. Ook later doorstromen is niet voor alle groepen leerlingen even gemakkelijk. Ik doe daarom een beroep op u in het vo om leerlingen ruimhartig toe te laten op school en kansrijk te plaatsen in een brugklas. Daarbij wil ik expliciet benadrukken dat de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) bij de beoordeling van op- en afstroom in de onderbouw van het vo altijd kijkt naar het initiële schooladvies en niet naar het niveau waarop een leerling in de brugklas instroomt. Het is dus mogelijk om een leerling hoger te plaatsen dan het initiële schooladvies (lager mag niet, tenzij ouders er expliciet om vragen), als de vo-school daartoe aanleiding ziet in de aanvullende informatie vanuit het po. Ter verduidelijking: een leerling met het schooladvies vmbo-tl die de mogelijkheid krijgt om in een havo-brugklas te starten, maar na de onderbouw toch onderwijs gaat volgen op vmbo-tl niveau, wordt door de inspectie niet gerekend tot 'afstroom'. Deze leerling volgt immers onderwijs op het niveau van het schooladvies.

Als deze leerling het havo-niveau vasthoudt, wordt dit daarentegen gezien als 'opstroom'. Ook een leerling met een vmbo-tl/havo advies die in leerjaar 3 onderwijs volgt op vmbo-tl niveau is volgens de inspectie niet afgestroomd. Kortom: het wordt vo-scholen door de inspectie niet aangerekend als zij leerlingen het voordeel van de twijfel gunnen. Ik roep u dan ook op om, als daar in de overdracht van de po-scholen aanleiding toe is, kansrijker plaatsen dan het initiële schooladvies.

Leerlingen kansen bieden: brede brugklassen en afspraken tussen scholen

Door het wegvallen van de eindtoets hebben mogelijk meer leerlingen baat bij het starten in een brede brugklas of dakpanbrugklas. Daarom wil ik scholen vragen om bij de inrichting van hun onderbouw komend schooljaar na te denken over het aanbieden van (meer) brede en verlengde brugklassen, zodat leerlingen meer mogelijkheden hebben om zonder van klas te moeten wisselen op de voor hen meest passende plek terecht te komen. Om inzicht te geven in het aanbod van brede brugklassen in uw regio, heeft DUO wederom het regionale aanbod van brede brugklassen in kaart gebracht.⁴

Ook kunnen categorale scholen, scholen met een beperkt aantal schoolsoorten en brede scholengemeenschappen afspraken maken over het overnemen van leerlingen als er sprake is van een overstap naar een niveau dat niet op de betreffende school wordt aangeboden. Zulke (regionale) afspraken bieden helderheid en kunnen schroom wegnemen om leerlingen in de eerste instantie toch toe te laten.

Evaluatiemoment in de brugklas: zit de leerling op de juiste plek

Omdat het objectieve tweede gegeven bij het schooladvies dit jaar is weggevallen, moedig ik scholen sterk aan om in de loop van het brugklasjaar een (extra) expliciet evaluatiemoment te organiseren om te bezien of leerlingen daadwerkelijk op het voor hen passende niveau zitten. Ik raad bij dat evaluatiemoment van harte aan dat scholen een objectief en gestandaardiseerd instrument benutten, bijvoorbeeld de formatieve instrumenten uit het leerlingvolgsysteem voor vo, dat door een groot deel van de scholen ook al gebruikt wordt. Het gebruik van een gestandaardiseerd instrument kan een goede kijk geven op waar de leerling staat en maakt zichtbaar welke kennis bij bepaalde groepen leerlingen eventueel ontbreekt.

Tot slot, het is een bijzondere tijd. Om te zorgen dat de huidige groep-8 leerlingen in het vo onderwijs kunnen volgen op een schoolsoort die past bij hun capaciteiten en mogelijkheden, doe ik een groot beroep op u. Dat realiseer ik mij. Deze onvoorziene situatie vraagt dat wij allen extra alert zijn op de ontwikkeling van leerlingen en of zij op de juiste plek terechtkomen. Mijn dank voor uw (extra) inzet is groot.

Met vriendelijke groet,

de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,

Arie Slob

⁴ Dashboard brugklassen:
https://duo.nl/open_onderwijsdata/dashboards/brugklassen/index.jsp